چیرۆك

کولله و میرووله

نووسینی: سومەرسێت مۆم

وەرگێڕانی لە ئینگلیزییەوە

محمد مصطفی قەرەداغی

سەردەمی منـدالّیم بەزۆرەملێ هەندێك لە چیرۆکە ئەفسانەیی یەکانی (لافۆنتاین)یان پێ لەبەردەکردم و زۆر بە ووردی پەندو ئامۆژگـاریـیـە رەوشتی یەکانیان بۆ یەکالا دەکردمەوە. یەکێك لەوانـە چیـرۆکی کوللەو میـروولە بوو کە بە شێـوەیـەکی وا داڕێـژ رابـوو لە مێشکی منـدالّی بچە سپێنێت کەلـەم جیهانە ناتـەواوەدا ئەنجـامی هەوڵ و کۆشش خەلاّتـە و هی هەرزەیی و هەڵـەشـەیش سزایـە . هـەروەك ئەم چیـرۆکـە نایـابـە بۆمـان دەگێـڕێتـەوە (ببـورن کە ناچـارم شتێك بگێڕمەوە هەموو کەس گەر زۆر بەتـەواویش نەبێت دەیـزانێت)میـروولـە بە درێـژایی هاوین رەنـج دەدات و زەخیـرەی زسـتـان دەخات ، کوللەش بۆ خۆی بەسەر چڵەگیایەکەوە نیشتووەتەوەو گۆرانی دەڵێت . زستان دێت و میرووله بۆ خۆی بێ خەمە ، بەلاّم کولله کە عەمارەکەی هیچی تیـا نی یـە بە ناچـاری پەنـا بۆ میـروولـە دەبـات و بە کروزانەوە داوای کەمێك خۆراکی لێ دەکات ، ئەوسا میروولە پرسیارە کلاسیکی یەکەی دەکات :

ـ ئەی هاوین رۆیشـت و برایەوەتۆ چیت کرد؟
ـ خوا بێ قەزات کات، شەوو رۆژ گۆرانیم دەگوت.
ـ گۆرانیت دەگوت ، ئەی بۆ ناچیت ئێستاش بۆ خۆت تیر سەما بکەیت؟

هەرگیـز من پەنـدی ئەم چیـرۆکـەم نەدەسـەلمـاند . وەنەبێت ئەمـەش لە کەللە رەقیم بووبێت، بەڵکـو تا رادەیـەك هەر لە نەفامی منداڵی یەوە بوو. لەو مەسەلەیەدا من هێندە لایەنگیری کوللەکەم دەکرد کە تا ماوەیەکیش هەر کە میروولەیەکم بدیتبایە پێ یەکم پیا دەنا .
ئێستـاش ئەم رووداوە کورتـەی دەی گێڕمەوە بەو مەبەستەیە کە ناقـابلی خۆم (کـە هەروەك بۆشم دەرکـەوتوە بۆچوونیکی نەواو مرۆڤانەیە)بەرامبەر بە تێڕوانینی هۆشمەندانە دەربڕم .

چەنـد رۆژ یـك لەمەوبەر کە تووشی (جۆرج رامسەی)هاتم لە چێشتخـانـەیەکدا شێوی دەکرد یەکسەر ئەو چیرۆکەی مندالّیم وەبیـر هاتـەوە. هەرگیـز ئەم دیـوو کەس بەوجۆرە دامـاوی بەڕواڵەتی یەوە ئاشکرا بێت.بە جۆرێکی ئەوتۆ چاوی بڕیبوە ئاسـمـان دەت گوت هەمـوو قورسـایـی جیهـان بەسـەر شانی یـەوەیـە. منیش زۆر دڵم پێ ی سووتا، بە بۆچوونی خۆم وام دانـا کە دەبێـت برا بەد رەفتـارەکـەی پۆتێـکی نوێی شکاندبێت ، بۆیە بەرەو رووی چووم و تەوقەم لەگەڵ کردو گوتم :

ـ چۆنیت؟
ـ وەك دەبینیت زۆر دڵم خۆش نی یە .
ـ ناشێت هەمدیسان مەسەلەکە (تۆم)بێت؟
هەناسەیەکی هەڵ کێشاو گوتی :
ـ بەڵێ خۆیەتی .
ـ باشـە بۆچی بەرەڵای ناکـەیت؟ چی مـاوە لە دنیـادا تۆ بۆی نەکەیت؟ دەبێت ئیتر بزانیت کە هەموو هەوڵێك لە گەڵیا بێ سوودە .

پێم وایـە خێـزان نی یە یەکێکی تیا نەبێتە گونی قوڕ. (تۆم)یش بیـسـت ساڵ بوو بووبـوە نەگبـەتـی و شانی کەس وکـاری گرتبـووەوە. خۆ گەر بشڵێیت لە سەرەتـاوە ژیـانێکی پیـاوانەی دەست دایە، کاری دەکردو ژنی خواست و بوو بە خاوەنی دوو منداڵ.بنەماڵەی (رامسـەی)یش هەموکەسانی خاوەن ڕێز بوون ، ئیتـر بە هەمـوو بۆچـوونێـك وا چاوەڕوان دەکـرا کە (تـۆم رامسـەی)ژیـانێکی سوودمـەنـدو پیاوانە بەسەر ببات . بەلاّم رۆژێـك هەر لە خۆوەو بێ ئەوەی پێشتـر هیـچ بدرکێنێت ڕای گەیـاند کە ئارەزووی کارکردنی نەماوەو لە ژن و ماڵیش بێزارەو.

دەیەوێت ئیدی بە ئارەزووی دڵی خۆی رابوێرێت . هەموو رێ لێ بەستنەوەو سەرزەنشتێك لە گەڵیا بێ سوود بوو. دەستی لە ماڵ و منداڵ و فرمانەکەی هەڵ گرت و بەو پارە کەمەی کە هەیبوو یەك دوو ساڵێك لە پایتەختەکانی هەندێك لە وڵاتانی ئەورووپادا بە خۆشی رای بوارد. جاروبار کە دەنگ و باسی رەفتارە ناهەموارەکانی دەکەوتنەوە بەر گوێی کەس و کاری هەواویێی دڵ شکست دەبوون. ئەوان غەمی ئێستایان نەبوو، جارێ بوخۆی باش رایدەبوارد ، بەڵام ترسی ئەو کاتەیان بوو کە پوولی بە دەستەوە نامێنێت ئەوسا دەبێت چی روو بدات ! هێندەی نەبرد بیستیان کە دەستی داوەتە قەرزو قۆڵە . خۆیشی تا بڵێی بێ چاوو روو بوو سەرەرای ئەوەش

هێندە بە شان و شەوکەت بوو هەرگیز کەس سڵی لەوە نەدەکردەوە قەرزی پێ بدات. من بەش بەحاڵی خۆم کەسم نەدیوە چەشنی ئەو دەست بەرووەود نانیت پێ ستەم بێت . بەلای ئەوەوە هاورێیەتی بەستن لە هەموو شتێك ئاسانتر بوو. ئیدی بەم هاورێ و بەو برادەر کەمێك پارەی پێکەوە دەناو هەر دەم دروشمی ئەوە بوو کە پارە ئەو پارەیەیە بۆ رابواردن و خۆشی خەرجی کەیت ، بەڵام ئەوەی بۆ دابین کردنی پێویستی یەکانی ژیان خەرجی دەکەیت شتێکی بێ تامە.
(جۆرج) بە پێچەوانەی ئەوەو پیاوێکی پیاوانەو بەرێز بوو، هەرچەندە لەوانە نەبوو بەو جۆرە رایانەی براکەی فریو بخوات کەچی تۆم کارێکی وای کردبوە سەری کە نەیدەتوانی دڵی بشکێنێت و یارمەتی نەدات، بۆیە ئیتر پشتی بەم ئەستوور بوو. یەك دوو جار بە بەڵێنی ئەوەی کە دێتە سەر باروژ یانێکی ئاسایی نوێ دەست پێ دەکاتەوە، دەست خەرۆی کردو پارەی باشی لێ کێشایەوەو ئۆتۆمبیل و چەند پارچە خشڵێکی جوانی پێ کری.

دوای ئەو هەموو بەزمانە (جۆرج) گومانی نەما کە ئەو هەرگیز دانانیشێت ، ئیتر یەکجاری دەستی لێ شت. ئینجا (تۆم) بە جۆرێکی تر کەوتە پارە لێ کێشانە وەی. بۆ نموونە دەی گوت: من هیچ پێم شەرم نی یە لە مەیخانە یەکدا کار بکەم یا ببمە شوفێر، خۆگەر جۆرج ئەمەی پێ نەنگی یە با دووسەد پاوەندێکم بداتێ ئەوا لەبەر ناوو ناوبانگی خێزانەکەمان وازدێنم (جۆرج) ناچاردەبوو پارەکەی دەدایێ. لای ناخۆش بوو پارێزەرێکی وەك ئەم براکەی لە مەیخانەیەکدا خەریکی مەی گێران بێت وەیا بە خۆو تاکسی یەکەوە لە بەردەم یانەیەکدا جاوەروانی نەفەر بێت.

جارێکیان (جۆرج) تەواو شپرزە بوو چونکە (تۆم) لەوانەبوو لە بەندیخانە توند بکرێت . ئەم مەسەلەیەی زۆر بە قورسی گرتبوو، ئەنجامەکەشی پێ شەرمەزاری بوو.

راستە تۆم زۆر سەرەرۆو خۆپەرست و هێشك پووچ بوو، ئەواش سوولیشی لی هەڵ کێشابوو بەڵام هەرگیز لەوەوپێش کارێکی وای نەکردبوو کە لەرووی یاساوە بەرپرسیار بێت. دیارە کە ئەم جارە مەسەلە گەیشتبێتە شکات کردن دەبێت شتێکی وای کردبێت شایانی سزابێت . چۆنیش دەبێت لێ گەرێیت تاکە برابەکت هەبێت لە زیندان توند کرێت ئەوزەلامەی ئەم جارەیان تۆم دەستی بریبوو (کرۆنشۆ) ناوێك بوو کە کابرایەکی لێ بووردە نەبووو تەواو سوور بوو لەسەر ئەوەی مەسەلەکە

بگەیەنێتە دادگاو دەشی گوت تۆم کە هێندە هیچ و پووچ بێت دەبێت سزای خۆی وەرگرێت ئەم گێچەڵەش حەکەیە چەرمەسەری و ماندووبوونەکەی پێنج سەد دانە پاوەند لەسەر (جۆرج) کەوت ، خۆگەر کارەکە هەر بەوەندە بوەستایە قەیدی نەدەکرد، بەڵام (جۆرج) کە بیستی وا (تۆم) و (کرۆنشۆ) هەر کە چەکی پارەکەیان وەرگرت یەکسەر پێکەوە بەرەو (مۆنت کارلۆ) تێیان تەقاند ئیتر لە هەمووژ یانیدا ئەوەندە تووڕە نەبوو بوو. ئەوانیش بۆخۆیان بە جووتە لەوێ مانگێکی خۆشیان بەسەر برد.
تا بەم شێوەیە بیست ساڵی رەبەق تۆم پیشەی قوماروڕەیسزو رابواردن، سەماو خواردن و خواردنەوە بوو لە گرانبەهاترین چێشتخانەکاندا.هێندە رێك پۆش بوو هەردەم دەت گوت ئێستا لە پاکەت دەرهاتووە.

کەس نەی دەگوت تەمەنی لە سی و پێنج ساڵ پترە هەرچەندە خۆی لە چل و شەش ساڵ دابوو.

بەو هەموو پڕو پووچی یەشی یەوە ئەوەندە رۆح سووك بوو کە هەردەم ئارەزووت لە هاورێیەتی ی بوو رووخۆشی و خۆش مەشرەبی یەکەشی تەواو کاری لە پیاو دەکرد. من بەش بەحاڵی خۆم ئەوهەموو پارەیەی لێ ئەسەندەم کەچی هەرگیز رقم لێی نەدەبووەوە . جار نەبووە گەرپەنجا پاوەندم پێ بدایە وام هەست نەکردبێت کە قەرزی بەسەرمەوەیە. کەس نەبوو (تۆم

رامسەی)نەناسێت، ئەویش هەموو کەسی دەناسی. هەلس و کەوتیت بە دڵ نەبوو، کەچی بەدەست خۆت نەبوو خۆشت دەویست.

(جۆرج)ی داماو هەمووی ساڵێك لەو برا نەفرەتی یەی گەورەتر بوو، بەڵام دەت گوت پیرەمێردیکی شەست ساڵەیە تا بڵێی سەر ڕاست و ئیش کەرو پیاو بوو. هەموو بەیانی یەك لە سەعات نۆو نیوەوە تا شەشی ئێوارە لە فەرمانگەکەی بوو. لە ماوەی چارەکە سەدەیەکی کارکردنیدا* ساڵی لە دوو هەفتە زیاتر پشووی وەرنەدەگرت لە ماڵیشەوە بۆ ژنەکەی دڵسۆزترین مێردو بۆ چوار منداڵەکەشی باشترین *باوك بوو. لەکە چی یە بە ژیانی یەوە نەبوو نیازی وابوو کە تەمەنی بووە پەنجاو پێنج خۆی خانەنشین بکات و لە خانویەکی بچووکی لادێیەکدا خەریکی باخداری بێت و یاری گۆڵف بکات. بۆ ئەو مەبەستەش هەردەم سێیەکێکی دەست کەوتەکەی پاشە کەوت دەکرد. کە دەچووشە ساڵەوە دڵخۆش دەبوو چونکەتۆمیش هەروەها دەچووە ساڵەوە. ئینجا دەستی پێکدا

دەداو دەی گوت:
ـ تا ئێستا تۆم کە گەنج و جوان بووە هەمووشتێکی بە ئاسانی بۆ هاتۆتە پێش، بەڵام خۆئەویش هەر تاکە ساڵێك لەمن بچووکترەو پاش چوار ساڵی دی دەبێتە پەنجا ئەوسا ژیان هەروا بە ئاسانی بۆی نابێتە گاڵتەی منداڵ. من کە دەبمە پەنجا سی هەزار پاوەند پێکەوە دەنێم، بەڵام تۆم دەکەوێتە سەر ساجی عەلی و بەزمەکە خۆش دەبێت.بزانین ئەوجا کار دەکات یان وەك دەستی کەر بۆی دەکەوێت ئای (جۆرج)ی داماو! من هەمیشە بەزەییم پیادا هاتووەتەوە، ئێستاش کەلە تەکی یەوە دانیشتووم نازانم ئاخۆ تۆم چ پۆتێکی بەدفەڕی تری شکاندوە!
بەو شپرزەیی یەی کە پێوەی دیار بوو پرسی:
ـ دەزانیت چی ڕووی داوە؟

چاوەڕێ بووم ناخۆشترین هەواڵی لە دەم ببیستم لە دڵی خۆمدا وتم بڵێی ئاخری یەکەی تۆم کەوتبێتە داوی پۆلیسەوە: هەرچۆن بوو (جۆرج)کەوتەوە دوان و گوتی:

ـ خۆلاریت لەوە نی یە کە من لە هەمووژیانمدا ئیش کەرو سەرڕاست و بەرێز بووم؟ دوای ئەو هەموو ڕەنج دان و دەست گرتنەوەیەشم خوا خوامە دەست کەوتێکی بچووك پێکەوە بنێم و بیخەمە کارێکەوە لەو باری ژیانەشدا کە خوا پێی ڕەوا دیوم ئەرکی خۆم بەجێ هیناوە.
ـ ڕاستە.

ـ خۆلاریشت لەوە نی یە کە تۆم بەردەوام تەمەڵ و هیچ و پووچ و داوێن پیس بووە. ئەوەندەش دەسیت بروبێ ئابروو بووە گەر بە حەقیانەت بووایە دەبوو ئەنجامی پەك کەوتووخانە بووایە.
ـ ڕاستە.

جۆرج سوور هەڵ گەڕاو گوتی:
ـ چەند هەفتەیەك لەمەو بەر تۆم پیرەژنێکی خواست کە بە دایکی دەشیا وا ئێشتاش پیرەژن مردو نیو ملیۆن پاوەندو یەختێك، هەروەها خانویەك لە لەندەن و یەکێکی دیشی لە لادێ بۆ بەجێ هێشت. ئینجا جۆرج کێشای بە مێزەکەداو گوتی:

ـ باپێت بڵێم، ئەمە ڕەوا نی یە. نەفرەتی لێ بێت ڕەوا نی یە، ڕەوا نی یە.

کە تەماشای سەرو چاوە توورەکەی جۆرجم کرد خۆم پێ نەگیرا، دامە پرمەی پێکەنینیکی وەها هێندەی نەمابوو لە کورسی یەکم بەر ببمەوە. ئیتر لەو ڕۆژەوە جۆرج لێم زیزە بەڵام تۆم زۆر جار لە خانووە دڵگیرەکەی کەلە ناوچەی (مەیفێر)بۆ نان خواردن بانگم دەکات جارو باریش گەر شتێکی کەمم لێ قەرز بکات ئەوە هەر ناچارەو لێی بووەتە خوو، ئەگینا هەرگیز ئەو قەرزە لە پاوەندێك پتر نی یە.

* *

سەرچاوە

W. somerset maugham

Collectd short stories, Volume One.

pan Books in association with william Heinemann.

pp. 109 -112